

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610- 1890379
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

14 Haziran 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (7 Adet, 8 Sayfa)
- Cevap Yazısı (121 Adet, 219 Sayfa)

**ANKARA MİLLETVEKİLİ
SAYIN ŞENOL SUNAT'IN
TBMM 7/61124 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR**

SORULAR

Erzincan İliç ilçesinde bulunan ve Anagold Madencilik AŞ tarafından işletilen Çöpler Altın Madeni'nden salınan zehirli olduğu iddia edilen gazların insan sağlığına ve doğaya olan etkileri kamuoyunu meşgul etmektedir. Sosyal medya ve çeşitli haber kaynaklarında paylaşılan bir videoda, madenden salınan gazın siyanür ve sülfürik asit olduğu iddia edilmiştir.

Bu gazların insan sağlığına ve doğaya olan olumsuz etkileri ise bilimsel olarak kanıtlanmıştır. ÇED Raporu'nun 497. Sayfasında "Proses atığı siyanür bozundurma ünitesinde siyanürden artıldıktan sonra Atık Depolama Tesisi'ne verilmektedir. Maden Atık Yönetmeliğine göre sülfürlü cevher zenginleştirme kaynaklı olduğu için tehlikeli kabul edilmiştir." denilmektedir. İlgili maden hakkında Türk Toraks Derneği'nin, Türk Tabipler Birliği'nin ve İstanbul Teknik Üniversitesi Metalürji ve Malzeme Mühendisliği Bölümü tarafından düzenlenen raporlar mevcuttur.

Bu bilgiler ışığında,

- 1- Anagold Madencilik AŞ tarafından işletilen Çöpler Altın Madeni'nin ÇED raporu tarafınızca incelenmiş midir? İncelendiyse, doğaya ve insan sağlığına tehdit oluşturacak olası etkileri konusunda bir çalışmanız var mıdır?
- 2- ÇED raporlarındaki olumsuz görüşlerle birlikte maden sektöründe primer üretim yapan kimya-metalurji işletmelerinin zararlı kimyasal proses atıklarını barajlama ve depolama hakkı verilmemiş olmasına rağmen söz konusu böyle bir tesisin Türkiye'de faaliyet göstermesine hangi koşullarda izin verilmiştir?
- 3- Kamuoyuna yansıyan görüntülerde atmosfere salınan gazlar nelerdir? Yabancı bir şirketin Türkiye topraklarında gerekli yüksek girdi maliyeti oluşturan altyapı yatırımlarını yapmaması nedeniyle (yer altı depolama alanı yatırımı) doğal hayatın yok edilme risklerine yönelik denetim yapılmış mıdır?
- 4- Yine ÇED raporunda belirtilen "Çalışma Sahası çevresinde birçok aktif fay hattı olan ve bu faylarla ilgili deprem kayıtları bulunan depremsel aktif bir bölgedir." (ilgili rapor şekil 11.19) ifadesi yer almasına rağmen yapı izni neden verilmiştir? Olası bir deprem durumunda çevreye yayılacak sülfürik asit için bir tedbir alınmış mıdır?
- 5- Olası bir savaş durumunda ya da terör örgütleri tarafından bu bölgeye bir saldırı sonucu muhtemel patlamalar durumunda oluşacak kimyasal asit bulutlarına yönelik savunma tedbirlerinin artırılmasına yönelik tedbirler alınmış mıdır?

CEVAPLAR

1,2- Erzincan İli, İliç İlçesi, Çöpler Köyü Mevkiinde Anagold Madencilik tarafından işletilen Çöpler Altın Madeni projesine ilişkin Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Raporu; ÇED Yönetmeliği kapsamında belirtilen komisyon üyeleri tarafından kamu kurum ve kuruluşları adına proje hakkında görüşü sorulan Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü) ,Kültür Ve Turizm Bakanlığı (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü) Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü) Tarım Ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü) Tarım Ve Orman Bakanlığı (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü) Tarım Ve Orman Bakanlığı (Orman Genel Müdürlüğü) Tarım Ve Orman Bakanlığı (Su Yönetimi Genel Müdürlüğü) Ulaştırma Ve Altyapı Bakanlığı (Karayolları Genel Müdürlüğü) Ulaştırma Ve Altyapı Bakanlığı (TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü) Çevre,Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Meteoroloji Genel Müdürlüğü), (Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü), Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü (Sıfır Atık ve Atık İşleme Dairesi Başkanlığı) Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü (Su ve Toprak Yönetimi Dairesi Başkanlığı) Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü (Hava Yönetimi Dairesi Başkanlığı)Erzincan Belediye Başkanlığı Erzincan Valiliği (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü) Erzincan Valiliği (İl Özel İdaresi) Erzincan Valiliği (İl Sağlık Müdürlüğü), Erzincan Valiliği (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Erzincan Valiliği (Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) ve ÇED raporunu hazırlayan ve ÇED yönetmeliği uyarınca ÇED Raporu hazırlayıp sunmaya yetkili yeterlilik belgesi almış firmanın bünyesinde; Çevre Y. Mühendisi, Çevre Mühendisi, Maden Mühendisi, Hidrojeoloji Mühendisi, Harita Mühendisi, Jeoloji Mühendisi, İşletmeci, Şehir Plancısı, meslek gruplarından oluşmakta ayrıca bu çalışma grubuna Bakanlığımızın 21.02.2020 tarihli ÇED Raporu Özel Format yazısında Orman Mühendisi, İnşaat Mühendisi ve Meteoroloji Mühendisi meslek gruplarının da eklenmesi hususu bildirilmiş ve çalışma grubu farklı meslek disiplinine sahip uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir.

2014 yılı ÇED Raporu çalışmaları dahilinde, inşaatı planlanan Atık Depolama Tesisinde depolanacak atığın özelliklerinin belirlenmesi amacıyla (26.03.2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete) Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik (ADDY), Ek-2 Atık Kabul Kriterleri kapsamında, pilot tesisten alınan atık numuneleri üzerinde iki ayrı laboratuvara (Düzen Norwest Laboratuvarı-Ankara, ALS Prag Laboratuvarı) atık analizi yaptırılmış ve atığın tehlikesiz atık değerlerini sağladığı ve II. Sınıf depolama tesislerine kabul edecek nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Ancak buna rağmen ADT tasarım ve inşaatı ADDY, 1. Sınıf düzenli depolama tesisi (Tehlikeli atıkların (Tip-I) depolanması için gereken altyapıya sahip) olarak inşaa edileceği raporda taahhüt edilmiştir.

15.07.2015 tarih ve 29417 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Maden Atıkları Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesine müteakip Anagold Madencilik AŞ tarafından işletilen Çöpler Altın Madeni'ne ait Maden Atık Yönetim Planı (Nisan 2018) hazırlanıp Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na sunulmuştur. Maden Atık Yönetim (MAY) Planında; henüz işletme faaliyetlerinin başlamadığı dönemde,sülfat zenginleştirme ünitelerinin halihazırda inşaat aşamasında olması, pilot tesisin yurtdışında kurulmuş olması ve tehlikelilik özelliklerinin belirlenmesi amaçlı olarak gerekli atık örneğinin bulunmaması nedeniyle Atık Yönetimi Yönetmeliği (02.04.2015 tarih ve 29314 sayılı Resmi Gazetede) Ek 3 kapsamında atık analizi yaptırılmamış ve proses atıkları için atık

kodu 01 03 07* “Metalik minerallerin fiziki ve kimyasal işlenmesinden kaynaklanan tehlikeli maddeler içeren diğer atıklar” olarak seçilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan Maden Atık Yönetim Planı için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından onay verilmiştir. Çöpler Kompleks Madeni için 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince hazırlanmış Çevre Kanununa Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında Çevre İzin ve Lisans Belgesi alınmıştır.

- 3- Erzincan İli, İliç İlçesi, Çöpler Köyü Mevkiinde Anagold Madencilik tarafından işletilmekte olan maden sahasında; açık ocak madencilik metoduyla çıkartılan kompleks cevher, yığın liçi yöntemiyle, yığın liç ile işlenemeyen oksitli cevher dışındaki sülfür oranı yüksek cevher tank liç yöntemi ile işlenmektedir.

Şu an işletmede olan tesisin Bakanlığımız tarafından verilen; 16 Nisan 2008, 24 Aralık 2014 ve 07 Ekim 2021 tarihli ÇED Kararları, 03.09.2020 tarihli Maden Atığı Bertaraf Depolama Kategori A, Hava Emisyonu ve Atıksu Deşarjı konulu Çevre İzin Lisans Belgesi bulunmaktadır.

Maden sahasında faaliyet sırasında izlenecek tüm parametreler, izleme sıklıkları ve alınacak tüm önlemler; ÇED Süreci ile Çevre İzin ve Lisans Sürecinde belirlenmiş olup, Bakanlığımızca takip edilmekte ve değerlendirilmektedir.

Maden sahası içinde ve civar köylerde ÇED taahhüdü olarak 7 ayrı noktada sürekli HCN (Hidrojen Siyanür) gazı ölçümleri gerçekleştirilmekte ve bu ölçümler kayıt altına alınmaktadır. Bugüne kadar bu alanlarda HCN (Hidrojen Siyanür) oluşumu gözlemlenmemiştir. Bu detektörlere ek olarak proses alanlarında ayrıca İş Güvenliği maksatlı olarak işletilen 49 adet sabit HCN (Hidrojen Siyanür) detektörü daha mevcuttur.

Tesiste toplam 26 adet baca bulunmakta olup, tüm izlemeler belirlenen periyotlarda ve belirlenen parametreler için yapılmaktadır. İki (2) adet boiler bacasında SEÖS (Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemi) kurulu olup tesis çalıştığı sürece online veri alınarak izlenmektedir.

Tesiste mevcut bulunan evaporasyon üniteleri faaliyette değildir. Bakanlığımızca konuya ilişkin olarak atık barajından alınan numunelerin analiz sonuçlarına göre toplam siyanür ölçümleri dedeksiyon limitinin altındadır. Yani söz konusu atık barajında siyanür tespit edilmemiştir.

Tesise ait maden atığı depolama alanından alıcı ortama herhangi bir atıksu deşarjı söz konusu değildir. Her ay 19 adet yeraltı, kaynak, su deposu ve çeşmeden, 8 adet yüzey suyu noktasından örnekler alınmaktadır. Yeraltı suları ayda 1 kez, yüzey suları ayda 2 kez olmak üzere örneklenmekte ve yurtiçi ve yurtdışında çeşitli çevre laboratuvarlarına analize gönderilmektedir. Alanda sızdırmazlığa ilişkin gerekli tedbirlerin alındığı tespit edildikten sonra atık depolama izni verilmiştir.

Söz konusu tesis'e en son 10.03.2022 tarihinde Bakanlığımız merkez teşkilatı denetim ekibi tarafından 61 çevre denetimi yapılmıştır. Denetim neticesinde tesise Çevre Kanunu'nun 20. Maddesinin (b) bendi kapsamında 131.516 TL idari para cezası uygulanmıştır.

- 4- Yapılan çalışmalar sonucunda Atık Depolama Tesisi (ADT) sahasında aşağıdaki jeolojik birimler tespit edilmiştir: Granodiyorit , diyabaz ve serpatin, kireçtaşı ve mermer, tortul, kolüvyal ve alüvyal topraklar, kırılmış fay hatları, konglomera, skarn'dır. ADT tasarımı

için M 7,0 büyüklüğünde depreme karşılık işletme esaslı deprem (OBE, Operating Basis Earthquake) 0,19 g olarak kabul edilecektir. Böyle bir hareketin geri dönüş periyodu 475 yıla karşılık gelmektedir. ADT seddesi fiziksel ve kimyasal açıdan duyarlı olacak şekilde inşa edilecek, kamu sağlığı ve çevresel güvenlik açısından risk oluşturmayacaktır. Kapanış aşamasında ise En Büyük Deprem Tasarım (Maximum Design Earthquake, MDE) değeri olarak 2475 yılda bir oluşabilecek deprem değerine (M7,5) göre işlem yapılacaktır.

Ayrıca ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararları bir faaliyetin gerçekleştirilmesi için gerekli ancak yeterli bir karar olmayıp, ilgili kurum ve kuruluşlardan kendi mevzuatları çerçevesinde faaliyetin gerçekleştirilebilmesi için izin /onay ve ruhsat alınması gerekmektedir.

- 5- Cevher zenginleştirmede kullanılan kimyasal ve müstahzarların envanteri ve özellikleri ve Malzeme Güvenlik Bilgi Formları ise proje dosyasında yer almaktadır. Tesiste kullanılacak kimyasal ve müstahzarların yıllık tüketimleri ve 11/12/2013 tarih ve 28848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Maddelerin ve Karışımların Sınıflandırması, Etiketlenmesi ve Ambalajlanması Hakkında Yönetmelik kapsamında tehlikeli olup olmadığı ÇED olumlu kararına esas projede Tablo 5.1’de verilmiştir. Sülfütlü Cevherin POX tesisinde işlenmesi sonucu oluşacak proses atıkları %35-40 katı içerikli olarak ADT’de depolanacaktır. Cevher zenginleştirme amaçlı kullanılacak kimyasal maddeler Tablo 5.1’de verilmekte olup, kullanılan kimyasallar Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yer almamaktadır. Siyanür temini, nakliyesi, depolanması, kullanımı ve genel olarak yönetimi hususlarında Uluslararası Siyanür Yönetim Kodu (ICMI) ve yığın liç sahası ve atık depolama tesisi tasarımlarında Uluslararası Büyük Barajlar Komisyonu (ICOLD) tarafından yayımlanmış kılavuzlar ve öneriler dikkate alınacaktır.

“Olası sızıntılar motorin tanklarında, liç tanklarında, ıslak çalışan değirmenlerde veya sıvı kimyasalların depolandığı varillerde gözlenebilir. Bu tür kimyasalların depolandığı alanlarda olası sızıntıları toplamak için uygun havuz sistemi yapılacaktır. Olası sızıntılar bu havuzlarda tutulacak ve dağılması engellenecektir.”

Olası hava kirleticisi emisyonları uygun işletme yöntemlerinin yanı sıra emisyon arıtma teknolojileri kullanılarak da azaltılacaktır. Su spreyle, yağ toz tutucuları ve muhafazalar vasıtasıyla, proses ve proses-dışı işlemlerde oluşan partikül madde emisyonları kontrol altında tutulacak ve proses alanlarında oluşabilecek HCN emisyonlarını kontrol etme amacıyla pH ayarlaması yapılacaktır.